

T.C.
UYUŞMAZLIK MAHKEMESİ
HUKUK BÖLÜMÜ
ESAS NO :1997/41
KARAR NO :1997/38

ÖZET: Şehit yetim aylığı bağlanması için yapılan başvurunun reddine ilişkin işlemin iptali istemiyle açılan davanın Askeri Yüksek İdare Mahkemesinde görülmesinin gerektiği hk.

K A R A R

Davacı : Azime Ertürk
Davalı : T.C. Emekli Sandığı Genel Müdürlüğü
Vekili : Av. Aynur Özdemir

O L A Y : Davacı, Bursa Nüfus Müdürlüğü'nün vukuatlı nüfus kayıt örneği ile Osmanlıca Ölüm Vukuat Defterindeki kayıtlara göre, babası 1294-1296 doğumlu Ömer oğlu Halil'in 13.5.1331'de Gülhane Hastanesi'nde ateş yarısından dolayı şehit olduğunu ileri sürerek, kendisine şehit yetim aylığı bağlanması için davalı idareye yaptığı başvurunun, sözkonusu kayıtlarda yer alan "sebebi vefatı" hanesinde şehit olduğunu gösterecek bir açıklama görülmediği gerekçesiyle reddine ilişkin 19.7.1996 günlü, A0629227 sayılı işlemin iptali ile dul kaldığı tarihten itibaren tahakkuk ettirilecek şehit yetim aylıklarının yasal faiziyle birlikte ödenmesine hükmedilmesi istemiyle 6.8.1996 tarihinde genel idari yargı yerine dava açmıştır.

Davalı idarece verilen savunma dilekçesinde görev itirazında bulunulması üzerine ANKARA 9. İDARE MAHKEMESİ; 19.12.1996 gün ve E.96/938 sayı ile, görev itirazını reddederek Mahkemelerinin görevli olduğunu karar vermiş; davalı idarenin 13.3.1997 günlü itiraz dilekçesi üzerine dava dosyasını, 2247 sayılı Yasanın 10. maddesi uyarınca Askeri Yüksek İdare Mahkemesi Başsavcılığına göndermiştir.

ASKERİ YÜKSEK İDARE MAHKEMESİ BAŞSAVCILIĞI; 13.6.1997 gün ve 97/78 sayılı düşünce yazısı ile olumlu görev uyuşmazlığı çıkarmış; DANIŞTAY BAŞSAVCILIĞININ, davanın görüm ve çözümünde genel idari yargının görevli olduğu yolundaki 30.6.1997 gün ve 1997/17 sayılı düşünce yazısı davalı tarafından alınarak dosyaya konulmuştur.

İNCELEME VE GEREKÇE: Uyuşmazlık Mahkemesi Hukuk Bölümü'nün, Selçuk Tüzün'ün Başkanlığında, Üyeler: O.Hulusi Mustafaoğlu, M.Salim Özer, Nursel Aymakoğlu, Zafer Kantarcıoğlu, Dr.Erol Alpar ve Adnan Altın'ın katılımlarıyla yapılan 7.7.1997 günlü toplantısında, Raportör-Hakim İsa Yeğenoğlu'nun davanın çözümünde Askeri Yüksek İdare Mahkemesinin görevli olduğu yolundaki raporu ile Askeri Yüksek İdare Mahkemesi Başsavcısının, davanın çözümünde Askeri Yüksek İdare Mahkemesinin görevli olduğuna ve bu nedenle olumlu görev uyuşmazlığı çıkarılmasına ve Danıştay

Başsavcısının, davanın görüm ve çözümünün genel idari yargının görevine girdiğine ilişkin düşünce yazıları ve dosyadaki belgeler okunduktan; ilgili Başsavcılarca görevlendirilen Danıştay Savcısı Sinan Yörükoğlu ile Askeri Yüksek İdare Mahkemesi Savcısı Malik Göktepe'nin yazılı düşünceler doğrultusundaki sözlü açıklamaları da dinlendikten sonra gereği görüldüğü düşünülüp düşünüldü:

Davacı, Birinci Dünya Savaşı sırasında aldığı ateş yarası nedeniyle Gülhane Hastanesinde şehit olduğunu ileri sürdüğü babasından dolayı kendisine şehit yetim aylığı bağlanması için yaptığı başvurunun reddine ilişkin işlemin iptali ile dul kaldığı tarihten itibaren tahakkuk ettirilecek şehit yetim aylıklarının yasal faiziyle birlikte ödemesine hükmedilmesi istemiyle dava açmıştır.

Anayasa'nın 157. maddesinde, Askeri Yüksek İdare Mahkemesinin askeri olmayan makamlarca tesis edilmiş olsa bile, asker kişileri ilgilendiren ve askeri hizmete ilişkin idari işlem ve eylemlerden doğan uyuşmazlıkların yargı denetimini yapan ilk ve son derece mahkemesi olduğu, ancak askerlik yükümlülüğünden doğan uyuşmazlıklarda ilgilinin asker kişisi olması şartının aranmayacağı belirtilmiş; 20.7.1972 günlü ve 1602 sayılı Yasanın 25.12.1981 günlü ve 2568 sayılı Yasa ile değişik 20. maddesinde de aynı hüküm yer almıştır. Askeri Yüksek İdare Mahkemesinin bir davaya bakabilmesi için dava konusu idari işlemin "asker kişiyi ilgilendirmesi" ve "askeri hizmete ilişkin bulunması" şartlarının birlikte gerçekleşmesi aranmaktadır.

1602 sayılı Yasa'nın değişik 20. maddesinde Türk Silahlı Kuvvetlerinde görevli bulunan veya hizmetten ayrılmış olan, subay, askeri memur, astsubay, askeri öğrenci, uzman çavuş, uzman jandarma çavuş, erbaş ve erler ile sivil memurlar asker kişi sayılmaktadır.

İdari işlemin, görevli yargı yerinin tespiti yönünden "askeri hizmete ilişkin" olup olmadığının saptanabilmesi için işlemin konusuna bakılması gerekmektedir. Eğer idari işlem askeri gereklere askeri usul ve yöntem ve askeri hizmete göre tesis edilmiş ise bu işlemin askeri nitelikte olduğu kabul edilmelidir. İşlem, askeri olmayan bir makam tarafından tesis edilmiş olsa bile durum değişmemekte, menfaati ihlal edilmiş asker kişinin açtığı davanın Askeri Yüksek İdare Mahkemesinde görülmesi gerekmektedir.

Uyuşmazlığa konu edilen davada, davacı anılan 20. maddede sayılan asker kişilerden değil ise de; esasen, dava konusu işlemin, davacının statüsüyle ilgili olmaksızın asker kişi tanımına giren babasının durumunun, 5434 sayılı T.C. Emekli Sandığı Kanununun 64. ve 79. maddelerinde öngörülen koşullara göre değerlendirilerek tesis edilmiş olması karşısında şehit yetim aylığı bağlanıp bağlanamayacağına ilişkin işlemleri

"asker kişiyi ilgilendirme" koşulunu taşıdığıının kabulü gerekmektedir.

Davacı, babasının Birinci Dünya Savaşında aldığı ateş yarası nedeniyle şehit olduğunu ileri sürmekte; davalı Kurum ise, kayıtlarda ölüm sebebi olarak şehit olduğu yolunda bir açıklamaya yer verilmediğinin savunmaktadır.

5434 sayılı Yasanın 64. maddesindeki "Harp Malulû" tanımında yer alan unsurlarda, askeri gereklere, askeri usul ve yönteme göre yürütülen askeri hizmetlere işaret edilmekte; 79. maddede de, bu hizmetleri yürütülmesi sırasında şehit olduğunun ilgili kayıtlarda kanıtlanması koşulu aranmaktadır.

Buna göre, davacının babasının şehit olup olmadığına ilişkin bulunan anlaşmazlığın, askeri gerekler, askeri usul ve yöntem gözönüne alınarak çözümlenecek olması karşısında, dava konusu işlemin askeri hizmete ilişkin olduğunda kuşkuya yer bulunmamaktadır.

Açıklanan nedenlerle, davanın çözümü idari yargı düzeninde yer alan Askeri Yüksek İdare Mahkemesinin görevine girdiğinden, Askeri Yüksek İdare Mahkemesi Başsavcılığının 2247 sayılı Yasanın 10. maddesine göre yaptığı başvurunun kabulü ve Ankara 9. İdare Mahkemesinin görevlilik kararının kaldırılması gerekmektedir.

SONUÇ: Anlaşmazlığın niteliğine göre davanın çözümü Askeri Yüksek İdare Mahkemesinin görev alanına girdiğinden, Askeri Yüksek İdare Mahkemesi Başsavcılığının başvurusunun kabulüyle, Ankara 9. İdare Mahkemesinin 19.12.1996 gün ve E.96/938 sayılı görevlilik kararının kaldırılmasına, Üyelerden Nursel Aymakoğlu ve Zafer Kantarcıoğlu'nun karşı oyları ve oyçokluğuyla, 7.7.1997 gününde kesin olarak karar verildi.

Başkan
Selçuk TÜZÜN

Üye
O.Hulusi Mustafaoğlu

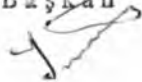

Üye
M.Salim Özer

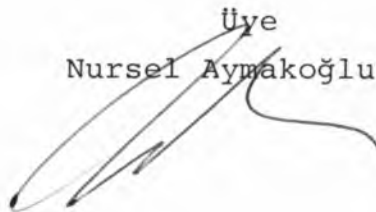

Bu kararın Resmî gazete'de yayını uygundur.

Başkan

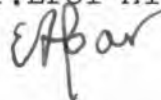
Üye
Nursel Aymakoğlu

Üye
Zafer Kantarcıoğlu

Üye
Dr.Erol Alpar

Üye
Adnan Altın

91

T.C.

UYUŞMAZLIK MAHKEMESİ

HUKUK BÖLÜMÜ

ESAS NO : 1997/41

KARAR NO : 1997/38

AZLIK OYU:

Davacının şehit yetim aylığı bağlanması için Emekli Sandığı Genel Müdürlüğüne yaptığı başvuru, murisi olan babasının şehitliği tevsik edilmediğinden bahisle ret edilmiş bu işlemin iptali için İdare Mahkemesinde açılan davada davalı idarenin görev itirazının reddi üzerine Askeri Yüksek İdare Mahkemesi Başsavcılığınca 2247 sayılı Kanununun 10. maddesi uyarınca olumlu görev uyuşmazlığı çıkarılmış bulunmaktadır.

Şehitlik, maluliyet ve yetim aylıklarının hangi hallerde ve ne gibi belgelerle nasıl bağlanacağı 5434 sayılı Emekli Sandığı Kanununda gösterilmiştir. Söz konusu yasa özel hukuk ilişkilerini değil kamu hukuku ilişkilerini düzenlediğine göre bu yasanın uygulanması sonucu tesis edilen idari işlemlere karşı açılan davalarında idari yargı yerinde görülmesi gerekir.

1602 sayılı Askeri Yüksek İdare Mahkemesi yasasının 2658 sayılı Kanunla değişik 20. maddesi, askeri olmayan makamlarca tesis edilmiş olsa bile asker kişileri ilgilendiren ve askeri hizmete ilişkin bulunan işlem ve eylemlerden doğan davaların Askeri Yüksek İdare Mahkemesinde görüleceğini hükme bağlamış ve asker kişilerin tanımını yapmıştır. Böylece idari işlemin asker kişiyi ilgilendirmesi ve askeri hizmete ilişkin bulunması koşullarının birlikte gerçekleşmesi gerekmektedir.

Davacının şehit yetim aylığı bağlanması istemi Emekli Sandığı Genel Müdürlüğüne ret edilmiş ve idari işlem davacı hakkında tesis edilmiştir. Davacının babası asker kişi ise de davacı asker kişi olmadığından dava Askeri Yüksek İdare Mahkemesince incelenemez.

Davanın konusu da askeri hizmete ilişkin de değildir. Askeri hizmete ilişkin işlemler, asker kişinin askeri yeterlik ve yetenekleri, tutum ve davranışları, askeri geçmişi, hak ve ödevleri gibi durumlarının, askerlik hizmetinin amacı, askeri görev yerlerinin özellikleri, askeri kural ve gelenekler gözönünde tutularak değerlendirilmesi sonucu tesis edilen işlemlerdir. Davacının şehit-yetim aylığı bağlanması isteğinin reddine ilişkin işlem ise, bu hususların hiçbirisini içermemesi nedeniyle askeri hizmete ilişkin bulunmadığından Askeri Yüksek İdare Mahkemesinde görülmesi mümkün değildir.

Kaldığı Danıştay Onuncu Dairesinde, şehit yetim aylığına ilişkin davalar görülmekte ve bu konuda Askeri Yüksek İdare Mahkemesi görevli olduğundan bahisle idare mahkemelerince verilen görevsizlik kararları bozulmaktadır. (Danıştay 10. Dairenin E:80-87, K:91-59 sayılı kararı).

Açıklanan nedenlerle, şehit yetim aylığı bağlanması ve birikmiş aylıklarının ödenmesi yolundaki davacı isteğinin reddine ilişkin işleme karşı açılan davanın Askeri Yüksek İdare Mahkemesinde değil İdari Yargı yerlerinde incelenmesi gerekeceği oyu ile karara katılmıyoruz.

Üye

Nursel Aymakoğlu

Üye

Zafer Kantarcıoğlu